

15 Literas recipiens non præsumitur in eis descripta approbare, si datur & accepti in iisdem calculis contineatur.
16 Literas recipiens contenta approbasse præsumi, verum est, si testes, qui de retentione absque ulla contradictione deponunt, sciebant, quæ in literis descripta, continebantur. Idque etiam si literæ vino mittente ad manus recipientis peruenierint, aliud enim eo mortuo, num. 17.

PRÆSUMPT. LXV.

Contingit sæpius inter socios, & mercatores, mitti literas absentibus socijs, & debitoribus, quibus significatur aliquid deberi, quare dubitatur, an literas ipsas recipiens præsumatur fateri, & approbare contractum, obligationem, & debitum in eis scriptum? Hanc disputationem explicavi aliquando in lib. 1. de arbitrarijs iudicium, &c. casu 21. Verum hic paulo copiosius, & diligentius pertractabo, cum huc maxime pertineat. Est sanè constituenda hæc iuris sententia, recipientem literas præsumi illas approbare, & fateri venisse, quæ in eis sunt scripta. Ita scripserunt Bar. in l. filiusfamil. ff. ad Macedon. in l. eum tabernam. §. 1. in fin. ff. de pign. in l. Titius. in ff. de constit. pecun. & in l. quo enim. §. 1. in ff. rem ratam hab. Bal. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pact. in l. si procur. in princ. ff. de procur. in d. l. Titius. de constit. pec. in l. si alienis. col. 2. vers. tu dico, quod quandoque. C. si cert. pet. in l. vlt. col. 1. vers. quæro, si contrahitur. C. ad Maced. & in rub. C. de fide instr. col. pen. vers. quæro quid de literis. & in c. vlt. col. pen. vers. quid de pagina. de iureiur. Ang. in d. l. si filius. Fulg. in d. l. emptor. §. Lucius. Salic. in d. l. vlt. col. 2. vers. quæro quid si filius. C. ad Maced. Rom. in consil. 295. num. 5. Abb. in c. cum iniur. num. 7. de procur. & in consil. 88. col. pen. vers. si autem interuenit scientia. lib. 1. & in consil. 1. §. num. 5. lib. 1. Mathes. notab. 23. Imola in l. non solum. §. morte. col. 3. ff. de operis noui nunc. & in c. cum M. Ferrariensis. col. 18. vers. quarto casu. de constit. Alex. in consil. 78. col. 1. b. 1. & in consil. 147. col. 3. vers. fortificatur prædicta. lib. 2. Capolla cautela 9. Pone quod. Barbat. in consil. 15. col. 3. in si. lib. 2. Fel. in d. c. cum M. nu. 36. de constit. & in c. 2. nu. 20. de fide instrum. Ias. in l. admonendi. in repet. nu. 138. de iureiur. in l. que dotis. num. 92. ff. soluto matrim. & in consil. 47. nu. 2. lib. 1. Decius in consil. 438. in si. & in consil. 632. num. 16. Ripa in l. admonendi. nu. 138. de iureiur. & in d. c. cum M. Ferrariensis. num. 132. de constit. Gozad. in consil. 23. num. 6. Marfil. in rubr. C. de probat. num. 140. & in præctica criminali. §. diligenter. nu. 138. Franc. Conna. lib. 5. comment. iuris civilis. cap. 4. num. 1. Paris. in consil. 47. nu. 15. in consil. 91. num. 3. in consil. 12. num. 45. & in consil. 127. num. 32. lib. 1. & in consil. 5. nu. 206. lib. 4. Ant. Gabriel in suis conclusionibus. lib. 1. tit. de præsum. conclus. 2. nu. 1. & nouissimè Rota Genuens. in decis. 2. nu. 2. & in decis. 91. nu. 1. Et hanc quidem sententiam probari omnes existimant ex d. l. si filius. ff. ad Maced. & ex Clem. 1. de procur. quod tamen dubitationem habet, non mediocrem, vt scripsi in dicto casu 21. nu. 3. Et ex præcitat. multi idem scripserunt, in recipiente mandatum, vt celebrat illud acceptasse, vt verè hoc probat d. Clem. 1. de procur. Et præter iam commemoratos, ita in specie affirmarunt Bal. in l. si defunctus. in princip. ff. de procur. & in l. si literas. in si. C. manda. Rom. in d. l. quæ dotis. col. 10. vers. ego autem. Dec. in c. cum M. nu. 33. de cost. Est simile quod scribit Rom. vbi supra arbitrum recipientem instrumentam commisi nulla contradictione facta, præsumi acceptasse onus cognoscendi, & proferendi laudum. Ita quoque e contra dicimus, litigantes qui compromiserunt, recipiendo scripturam laudi prolatis, nulla contradictione facta, præsumi acceptasse ipsam laudum. Ita Abbas in consil. 18. num. 5. l. b. 2.

Cæterum dissentit Ripa in c. cum M. nu. 132. vers. ex prædictis, de const. post Bar. in l. 1. n. 6. C. de relar. & Fel. in c. cum in iure peritus. col. 3. de offic. deleg. Ea ratione adducit, quod data est facultas petendi reductionem ad arbitrium boni viri, vsque ad 30. annos, vt scribit Bar. & post eum ceteri in l. si societatem. §. arbitratorum. ff. pro socio. Et ideo iste tacens cum sciat hanc sibi concessam facultatem non præsumitur acceptasse laudum. Hæc autem præsumptio eo meliori simili comprobati potest, quo dicimus, recipientem in instrumentum protestationis, nulla facta contradictione, præsumi illa approbasse, eique consensisse. Ita Alex. in l. non solum. §. morte. nu. 27. de operis noui nunc. Capolla in caut. 24. Fel. in d. c. cum M. num. 37. de constit. & ibidem Decius nu. 23. qui intelligit, quoad præsentem sit protestatio. & Rubens in d. §. morte. nu. 262. & Alex. præcitato in loco intelligit, nisi agatur de magno præiudicio, & damno.

Et prædicta præsumptio procedit tã in persona extranea recipiente has literas, quam in persona coniuncta, vtputa patre, & similibus. cum iuxta magis receptã interpretationem d. l. si filius. ff. ad Maced. seu eius ratio, locum habeat tam in extraneo, quam in patre, etsi dissentiant à communi hac opinione Cast. in d. l. si filius. & in l. interdum. ff. rem ratam hab. vbi & Comen. in §. rem haberi. in fin. Dec. in d. c. cum M. num. 23.

Extenditur hæc præsumptio, vt locum etiam habeat in recipiente nuncium sine literis, cui quidem nuncio referenti, si non contradicit, præsumitur approbare ab eo renunciata. Ita scribunt Imol. in d. l. non solum. §. morte. col. 3. vers. nam quando iniungitur. de operis noui nunc. Cast. in d. l. interdum. ff. rem ratam haberi. & ibidem Comen. & Alex. in annot. ad Bar. in d. l. si filiusfam. & Ant. Gabr. in d. conclus. 2. num. 2.

Cæterum dissentire videntur Bar. in d. l. si filius. & in d. l. quo enim. Alex. in d. §. morte. nu. 27. & Fel. in d. cap. cum M. num. 32. dum scripserunt, præsumptionem hanc procedere, ratione retentionis literarum, ex quo sequitur, quod vbi non adest literarum retentio, nõ præsumitur iste consensus, & approbatio. Sed responderi potest adesse hic retentionem relationis factã à nuncio, cui quidem ita potuit contradicere sicuti literis. Nec, mea sententia, illa nuda chartæ retentio, quid plus significat, quam responsio vel contradictio non facta huic nuncio?

Extenditur secundò hæc præsumptio, vt procedat, etiam si verba in literis illis scripta, essent emissa non principaliter, sed propter aliud. Ita Anch. in Clem. 1. in quinto notab. de iureiur. quem ita recenset, & probat Ant. Gabr. in d. conclus. 2. num. 7.

Declaratur primò, vt procedat prædicta præsumptio quoad ea, ad qua recipiens sua ipsa voluntate, & ipòtè se obligasse dicitur: vtputa, si recipio literas, in quibus sit scriptum, me à te scribente, mutuo suscepisse cõtium Coronatos. Secus verò quoad ea, ad qua recipiens in uitus obligaretur: ex epli gratia, recepi literas, in quibus scribis pecuniam, quam mihi debes, fuisse sequestratam iudicis mandato, mea aliqua de causa: Hoc sanè casu illa receptio literarum à me facta non infert, qd ego consenserim illi sequestrare, cum illud me inuito factum sit. Ita egregiè declarat Comen. in consil. 177. Suppositis statutis. col. in 2. vers. sic. Nec obstat literarum, & col. m. p. nul. vers. Non obstat igitur. Etsi eo loci dicat, sequestrationem non omninò fieri inuito debitore. Attamen vsus sum hoc exemplo, quo apertius declaratio explicetur. Et suam hanc declarationem probat Comen. ex l. Caius. vbi gl. vlt. vers. tu autem dicas. ff. de pign. action. vbi scribitur, si actui, qui eo inuito geri potest, nõ dõ consentire, & illi quoad sui præiudicium approbare. Ita ergo hic recipiens literas, quæ continent actum, qui geri potuit inuito ipso recipiente, ei consentire non est. sed opus est, quod contineat actum, qui gestus dicitur voluntate

17 do hæc scriptura, viuo mittente, peruenit ad recipientem, secus si eo mortuo. Nam tunc locus non est huic præsumptioni. Ita Roma. in d. l. nuda ratio. ff. de donat. Dec. in cap. 2. nu. 15. de fide instrum. Ias. in d. repet. l. admonendi. n. 138. vers. secundo limita. de iureiur. & Ant. Gabr. in d. conclus. 2. n. 26.

voluntate ipsius recipientis. Quib. intelligitur errasse Antiquum Gabrielem in suis conclusionibus. lib. 1. tit. de præsumpt. conclus. 2. num. 8. qui dum malè intellexit Comen. traditionem, ab eo discessit.

Declaratur secundò, vt procedat hæc præsumptio, quod hic recipiens literas, vel instrumentum præsumatur quidem approbasse actum ipsum, non autem fateri, quod re vera ita fuerit gestus. Ita declarat Comen. in d. consil. 177. col. pen. vers. Non obstat quod recept. Ripa in c. cum M. Ferrariensis. num. 132. vers. tertiò declarata. de restit. & in l. admonendi. num. 137. ff. de iureiur. Alciat. in l. detestatio. num. 5. 1. de verbor. signif. Anton. Gabriel. in dicta conclus. 2. nu. 9. quos secutus sum in d. lib. 2. de arbit. iudicium, casu 21. nu. 4. Exemplum adferri solet, si procurator Titij ei dat literas, se mutuo recepisse suo nomine cõtium à Caio. Titius iste recipiendo literas, approbasse quidem illas dicitur, si mutuo receptæ fuerint pecuniæ, sed tamen nõ dicitur affirmasse, quod re vera fuerint receptæ. Et propterea qui numerasse asserit, aliter quam ex literis eam numerationem probare debet.

Declaratur tertiò, vt habeat locum hæc præsumptio in eo, qui scienter recipit literas: secus si ignorat. Ita glo. in Clem. 1. in verbo, scienter. de procurat. Matthes. notab. 21. Capolla cautela 9. Pone quod num. 2. Ripa in d. c. cum M. nu. 132. vers. primo requiritur. Berous inter consilia Zafij in consil. 4. col. penult. vers. ad hæreo, qui quidem scribunt, quod ad hoc vt præsumptio ista locum habeat, debet is recipiens aperiuisse, & legisse literas, nec quidem sufficere perfunctoriam lectionem, sed tantum temporis tribuendum esse, vt eas considerare potuerit, vt post alios declarauit lib. 2. de arbit. iudic. casu 21. n. 5. Quæ sanè traditio procedit, nisi post retentionem scripturarum tantum tempus effluxerit, vt verisimile sit, illum recipientem vidisse, & legisse scripturam illam. Ita Imol. in Clem. 1. in fine. de procurat. & Ant. Gabr. in d. conclus. 2. n. 12. Atque ita potest intelligi, & declarari Anchar. in d. Clem. 1. col. 2. de procurat. cum dixit, ex præsentatione literarum, præsumi scientiam, etiam si non appareat de ipsius scripturæ lectione, loquitur sanè Ancharanus, quãdo post retentionem literarum aliquod tempus elapsedum est, quo verisimile sit eas legisse.

Declaratur quartò, vt non procedat, quando in scriptura quæ continetur calculus dati, & accepti. Nam tunc recipiens non præsumitur eam approbare. Ita Capolla in d. cautela 9. Ias. in repet. l. admonendi. nu. 138. de iureiur. Dec. in c. 2. num. 15. de fide instr. Ripa in d. c. cum M. n. 132. vers. secundo intellige. de constit. & Ant. Gabriel. in d. conclus. 2. n. 13. Ea est ratio, quia non præsumitur retinere, vt debitum agnoscat, sed vt videat, an rectè calculus ille fuerit confectus, iuxta l. c. i. seruus. ff. de cõd. & demonst.

Declaratur quintò, vt procedat hæc præsumptio, quãdo testes illi, qui attestantur de retentione ipsius scripturæ, & de contradictione non facta, sciebant quæ scripta erant in ea scriptura, aliàs secus. Ita Matthe. in d. notab. 21. Capolla in d. cautela 9. Alex. in annotat. ad Barto. in d. l. quo enim. §. 1. ff. rem ratam hab. Dec. in d. c. 2. num. 15. de fide instrum. Ias. in repet. l. admonendi. num. 138. vers. sic. & ex hoc. & Berous inter consilia Zafij in d. consil. 4. col. 1. vers. ad hæreo. & Ant. Gabr. in conclus. 2. num. 14.

Declaratur sextò, vt procedat hæc præsumptio, quãdo hæc scriptura, viuo mittente, peruenit ad recipientem, secus si eo mortuo. Nam tunc locus non est huic præsumptioni. Ita Roma. in d. l. nuda ratio. ff. de donat. Dec. in cap. 2. nu. 15. de fide instrum. Ias. in d. repet. l. admonendi. n. 138. vers. secundo limita. de iureiur. & Ant. Gabr. in d. conclus. 2. n. 26.

17 do hæc scriptura, viuo mittente, peruenit ad recipientem, secus si eo mortuo. Nam tunc locus non est huic præsumptioni. Ita Roma. in d. l. nuda ratio. ff. de donat. Dec. in cap. 2. nu. 15. de fide instrum. Ias. in d. repet. l. admonendi. n. 138. vers. secundo limita. de iureiur. & Ant. Gabr. in d. conclus. 2. n. 26.

Declaratur sextò, vt procedat hæc præsumptio, quãdo hæc scriptura, viuo mittente, peruenit ad recipientem, secus si eo mortuo. Nam tunc locus non est huic præsumptioni. Ita Roma. in d. l. nuda ratio. ff. de donat. Dec. in cap. 2. nu. 15. de fide instrum. Ias. in d. repet. l. admonendi. n. 138. vers. secundo limita. de iureiur. & Ant. Gabr. in d. conclus. 2. n. 26.

Quando ac, quomodo subscribens alterius scripturam vel eam sua manu scribens, vel inscribens, eam approbare præsumatur, accurata, & diligens explanatio?

SVMMARIUM.

- 1 Scripturam alienam manu sua totam scribens, approbare præsumitur in ea contenta.
2 Quod extenditur, etiam nullo ipsius signo apposito, nu. 3.
3 Item licet se sua manu scripsisse non asserat, nu. 4.
4 Fallit id, si scriptura non contineat causam aptam, quæ scribenti nullum adferret præiudicium, nu. 5.
5 Scripturam manu propria scriptam, scribentis subscriptione non indigere.
6 Notarius scripturam conscientiam ratione officij non præsumitur in ea contenta approbare.
7 Scriptura ab alio confecta subscribens, præsumitur eam approbare.
8 Quod etiam locum habet in penalibus, nu. 8.
9 Et si subscriptio generalis sit, nu. 10.
10 Non obstante opinione Bartoli, si rectè intelligatur, nu. 11.
11 Dispositio penalis negantem scripturam propriam, locum habet etiam in subscribente.
12 Statuto stante, vt exequutio detur contra scribentem, de subscribente quoque intelligi.
13 Scriptura ab aliquo subscripta, ipsius mandato, & causa confecta præsumitur.
14 Idque etiam quando scriptura pro forma requiretur, nu. 14.
15 Scriptura aliena nomine alieno scribens, eam non præsumitur approbasse.
16 Nisi tamen subscribendo actui illi, proprio iuri detrimentum adferret, nu. 16.
17 Subscribens scriptura aliena, officij ratione, eam non præsumitur approbasse.
18 Notarius subscribens actui ratione officij, eam non præsumitur ad sui præiudicium approbare.
19 Agnatus cuius consensus ex dispositione requiritur, subscribendo actui celebrato ab agnata, in sui præiudicium non præsumitur approbasse.
20 Quod tamen quomodo accipiendum, nu. 20.
21 Scriptura non lecta subscribens, non præsumitur eam approbasse.
22 Ratificatio non nisi de bis facta præsumitur, quæ à ratificante lecta cognita, & rectè intellecta fuerint.
23 Subscribens scripturam legisse præsumitur, si visis, & lectis scriptis se scripsisse asserat.
24 Idem si testes deponant, illum scripturam ad se receptam in domum, cubiculum, aut bibliothecam detulisse, nu. 24.
25 Iudicis tamen arbitrio committendum esse, nu. 25.
26 Et quid si scripturam per aliquod temporis intervallum penes se detinuerit, nu. 26.
27 Aut subscribens sit vir diligens, & in re domestica cautus, numero 28.
28 Et quid in parum solerti, & cauto, n. 29. 30 & 31.
29 Heres transgignens super testamento, præsumitur scire in ea contenta.
30 Scripturam alienam non scribens, aut ei subscribens, sed supra scribens tantum, præsumitur eam approbasse.
31 Id autem locum non habet in testamentis, & aliis qua requirunt subscriptionem, nu. 33.

PRÆSUMPT. LXVI.

Efficit præcedens disputatio, vt hoc loco explicem, quod alibi eram explicaturus, quando subscribens alterius scripturam, vel eam sua manu scribens, vel inscribens, eam approbare præsumatur. Quæ sanè disputatio vt summè vtilis est, ita non indiligenter à nobis pertractanda est. Hac itaque in tres præcipuos casus Tomus Primus. Cc 3 sus

